

| به نام خدای مهربان |

حقوق بین الملل به زبان ساده

مجموعه
جلد ۲

حمایت از حقوق

زنان و کودکان

از منظر حقوق بین الملل بشردوستانه

| دکتر ابراهیم مشهدی | محمد مهدی سیدناصری |

کتاب‌های منم
واحد حقوق و روابط بین‌الملل
مؤسسه‌ی نشر و تحقیقات ذکر

دفتر و فروشگاه مرکزی:

تهران، خ انقلاب، خ فلسطین جنوبی، خ محتشم، شماره‌ی ۲۰، طبقه‌ی همکف، واحد ۲
تلفن: ۶۶۴۱۰۰۴۱ (خط ۵) • تلفکس: ۶۶۴۶۸۲۶۳ • کدپستی: ۱۳۱۵۸۴۴۵۴۷
اینستاگرام: ghasedakbooks • تلگرام: @ghasedakbooks • فروشگاه آنلاین: www.ghasedakbooks.ir

حمایت از حقوق زنان و کودکان از منظر حقوق بین‌المللی بشردوستانه

دکتر ابراهیم مشهدی - محمدمهدی سیدناصری

مدیر هنری: حسین نیلچیان

اجرای جلد: فریدون حقیقی

صفحه‌آرایی: کارگاه گرافیک قاصدک

زیر نظر شورای بررسی

لیتوگرافی: گلپا • کد: ۰۰/۱۰۶۰

چاپ دوم: ۱۴۰۱ • تیراژ: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۲۱۶-۳

کلیه‌ی حقوق چاپ و نشر انحصاراً برای

مؤسسه‌ی نشر و تحقیقات ذکر محفوظ است.

قیمت: ۷۹۰۰۰ تومان

چاپ دوم

سرشناسه: مشهدی، ابراهیم، ۱۳۴۷ -

عنوان و نام پدیدآور: حمایت از حقوق زنان و کودکان از منظر حقوق بین‌الملل بشردوستانه /
ابراهیم مشهدی، محمدمهدی سیدناصری: زیر نظر شورای بررسی مؤسسه‌ی نشر و تحقیقات ذکر.
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه نشر و تحقیقات ذکر، کتاب‌های مضم، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۳۸۴ ص: ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.

فروست: حقوق بین‌الملل به زبان ساده.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۲۱۶-۳ / وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: حمایت از حقوق زنان و کودکان از منظر حقوق بین‌المللی بشردوستانه

موضوع: زنان (حقوق بین‌الملل) (Women International law)

موضوع: کودکان (حقوق بین‌الملل) (Women International law)

موضوع: حقوق بین‌الملل بشر دوستانه Humanitarian law

شناسه افزوده: سیدناصری، محمدمهدی، ۱۳۷۰-

رده بندی کنگره: K۶۴۴

رده بندی دیویی: ۳۴۲/۰۸۷۸

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۱۶۱۱۵

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

فهرست مطالب

۹.....	دیباچه
۱۱.....	مقدمه
۱۵.....	فصل اول: مبانی نظری
۱۵.....	(تعاریف و مفاهیم)
۱۶.....	مفاهیم خاصات مسلحانه
۱۶.....	مفهوم مخاصمه (جنگ)
۲۱.....	منع توسل به زور در حقوق بین الملل
۲۲.....	تلاش برای محدود کردن اقتدار دولت ها
۲۳.....	محدودیت توسل به زور در دوران جامعه ملل
۲۵.....	منع توسل به زور در نظام ملل متحد
۲۶.....	مفهوم حقوقی جنگ
۲۷.....	عناصر سازنده مفهوم حقوقی جنگ
۲۷.....	عنصر تشکیلاتی و سازمانی
۲۸.....	عناصر مادی
۲۹.....	عنصر معنوی یا روان شناختی (قصد و نیت جنگ)
۳۰.....	هدف دار بودن جنگ (منافع و مصالح ملی)
۳۲.....	تاریخچه حقوق جنگ
۳۴.....	ضرورت وجود حقوق جنگ
۳۷.....	منابع حقوق جنگ
۳۸.....	تدوین حقوق جنگ
۳۹.....	طرح موضوع و طبقه بندی منابع

۳۹	عرف
۴۱	اصول کلی حقوقی
۴۱	قراردادهای بین‌المللی
۴۶	هدایت عملیات جنگی
۴۷	تعیین عرصه مخاصمات
۴۷	عرصه مخاصمات در جنگ زمینی
۴۷	فرق میان منطقه جنگی و جبهه جنگ
۵۱	عرصه مخاصمات در جنگ دریایی
۵۱	مفهوم جنگ دریایی و ملاحظات کلی
۵۲	مناطق داخل در جبهه جنگ
۵۴	مناطق خارج از جبهه جنگ
۵۵	عرصه مخاصمات در جنگ هوایی
۵۵	مفهوم جنگ هوایی و ملاحظات کلی
۵۷	عرصه مخاصمات هوایی از دید حقوقی
۵۷	مناطق داخل در جبهه جنگ
۵۹	مناطق خارج از جبهه جنگ
۶۰	رفتار عمومی کشورها
۶۰	تشخیص مبارزان و غیرمبارزان
۶۴	افراد مبارز (رزمنده)
۶۹	تعریف افراد غیرنظامی و جمعیت غیرنظامی
۷۰	حمایت فنی از افراد غیرنظامی
۷۱	حمایت حقوقی از افراد غیرنظامی
۷۳	حمایت عام از افراد غیرنظامی (حمایت غیرنظامی)
۷۴	حمایت خاص از برخی طبقات افراد غیرنظامی
۷۷	زنان
۷۷	کودکان
۸۰	حقوق بشر
۸۱	اسناد بین‌المللی حقوق بشر
۸۴	حقوق بین‌المللی بشردوستانه
۸۶	اصول و قواعد حقوق بین‌المللی بشردوستانه

قواعد اساسی حقوق بین‌المللی بشردوستانه	۸۸
اسناد بین‌المللی مربوط به حقوق بشردوستانه	۸۹
پیمان پیمان نامه ی ژنو	۹۰
تفاوت‌ها و شباهت‌های حقوق بین‌المللی بشردوستانه و حقوق بشر	۹۹
هدف حقوق بشردوستانه	۱۰۷
اهداف حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۰۸
حقوق بشردوستانه بین‌المللی دارای چهار اصل اساسی است	۱۰۹
مبنای تضمین اجرای قواعد حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۱۰
تعهد به تضمین در رویه قضایی بین‌المللی رویه قضایی بین‌المللی	۱۱۱
نقش ماهیت قواعد بشردوستانه در تضمین اجرای حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۱۳
راهکارهای تضمین حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۱۳
قانون‌گذاری داخلی	۱۱۴
صدور دستورالعمل‌های نظامی آموزشی	۱۱۵
تشویق آموزش غیرنظامیان	۱۱۶
تعبیه مشاورین حقوقی در نیروهای نظامی	۱۱۷
استفاده از دولت حامی جهت نظارت	۱۱۷
ضمانت اجراهای حقوق بین‌الملل بشردوستانه (enforcement)	۱۱۸
ضمانت اجراهای یک جانبه حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۱۹
اعتراض دیپلماتیک	۱۱۹
اقدامات متقابل (reprisals)	۱۱۹
ضمانت اجراهای دو یا چند جانبه حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۲۰
نقش سازمان ملل متحد در تضمین حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۲۱
نقش سازمان‌های غیردولتی در تضمین حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۲۲
نقش دیوان بین‌المللی کیفری (ICC) در تضمین حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۲۳
نقش محاکم بین‌المللی کیفری اختصاصی یا ویژه (AdHoc)	۱۲۴
فصل دوم: بررسی و آثار حقوق بشردوستانه نسبت به زنان در مخاصمات بین‌المللی	۱۲۵
زنان در مخاصمات مسلحانه	۱۲۶
وضعیت زنان در حقوق بشردوستانه بین‌المللی	۱۲۶
نمونه‌هایی از نقض حقوق بشردوستانه علیه زنان	۱۲۷
آسیب‌پذیری زنان در درگیری‌های مسلحانه	۱۳۱

حمایت کلی از زنان	۱۳۷
حمایت خاص از برخی از زنان	۱۳۷
زنان و تجاوز جنسی در جنگ	۱۴۰
جرم‌انگاری خشونت جنسی در اساسنامه دادگاه کیفری بین‌المللی	۱۵۰
عنصر قانونی خشونت جنسی در اسناد بین‌المللی	۱۵۸
سایر اعمال غیرانسانی مشابه	۱۵۹
زنان مبارز در مخاصمات مسلحانه	۱۶۰
تجاوز و حمایت از زنان از نگاه قوانین داخلی	۱۶۱
استانداردهای بین‌المللی حمایت از زنان در مخاصمات مسلحانه	۱۶۴
حمایت‌های حقوقی عام بین‌المللی از زنان در مخاصمات مسلحانه	۱۶۵
حمایت‌های خاص بین‌المللی از زنان در مخاصمات مسلحانه	۱۶۸
بررسی اسناد حقوق بشر دوستانه نسبت به کودکان در مخاصمات بین‌المللی	۱۷۷
تعریف و مفهوم کودک	۱۷۸
انواع خشونت علیه کودکان در مخاصمات مسلحانه	۱۸۱
آثار جنگ بر کودکان	۱۹۱
آثار مستقیم و غیرمستقیم بر آینده کودکان	۱۹۱
حقوق کودکان در مخاصمات مسلحانه	۱۹۹
حقوق بین‌الملل بشردوستانه	۱۹۹
پیمان‌نامه‌های ژنو	۲۰۶
حمایت از کودکان در مخاصمات مسلحانه	۲۲۴
قلمرو و محدوده حمایت از کودکان	۲۲۶
اسناد بین‌المللی در این زمینه	۲۴۲
پیمان‌نامه حقوق کودک	۲۴۲
منشور آفریقایی راجع به حقوق و رفاه کودک	۲۴۳
اعلامیه حمایت از زنان و کودکان در وضعیت اضطراری در مخاصمات مسلحانه (۱۹۷۴) ..	

۲۴۵

اعلامیه اصول اجتماعی و قانونی مربوط به حمایت و رفاه کودکان با رجوع ویژه به تعیین محل نگهداری و فرزند خواندگی ملی و بین‌المللی (۱۹۸۶)	۲۴۶
حمایت و ضمانت اجرا نسبت به کودکان در مخاصمات مسلحانه	۲۴۷
اصل ممنوعیت بکارگیری کودکان در مخاصمات مسلحانه از نظر حقوق بین‌المللی	۲۵۳

۲۶۴	حفظ سلامت کودکان
۲۷۳	حفظ امنیت کودکان
۲۷۴	اصل ممنوعیت بازداشت کودکان و آزادی از توقیف
۲۷۵	ممنوعیت حکم اعدام برای کودکان زیر ۱۸ سال
۲۷۶	انتقال، اعاده به میهن، تخلیه و ایجاد مناطق امنیتی در خلال جنگ
۲۷۷	مسئله حمایت از کودکان آواره و پناهنده
۲۸۲	بحث و نتیجه‌گیری
۲۹۹	پیشنهادات
۳۰۶	تقویم مناسبت‌های
۳۰۶	سازمان ملل متحد
۳۱۱	پیمان نامه حقوق کودک سازمان ملل متحد چیست؟
	متن پیمان نامه حقوق کودک؛ مصوب نوامبر سال ۱۹۸۹ میلادی (آبان ۱۳۶۸ هجری شمسی)
۳۱۳	
۳۵۳	منابع و ماخذ
۳۵۴	منابع فارسی
۳۶۷	منابع انگلیسی

**Paper from well managed forests
and controlled sources**

کاغذ این کتاب از جنگل‌ها و منابع
کاملاً مدیریت شده تهیه شده است.

دیباچه

زنان در طول تاریخ، بیشترین صدمات جسمی و معنوی را در اثر وقوع مخاصمات مسلحانه و در اشکال مختلف پذیرا شده‌اند؛ آنان با این که نقش چشمگیری در شروع مخاصمات نداشته‌اند، اما بیشترین صدمات را از آثار و نتایج جنگ‌ها متحمل می‌شوند و گاهی مورد ناپسندترین اعمال قرار می‌گیرند. در این میان، حقوق بشردوستانه حمایت‌های وسیعی را از زنان به هنگام مخاصمات مسلحانه بشر و غیربشر بعمل آورده است. آنان از حمایت‌های عمومی مقرر شده برای غیرنظامیان در صورتی که در مخاصمه مشارکت مستقیم نداشته باشند، بهره می‌برند و ضمن این که از رفتارهای منطبق با حقوق بشر برخوردار می‌شوند تحت حمایت مقررات حقوقی ناظر بر رفتار با دشمن قرار می‌گیرند. بر همین اساس است که حقوق بشردوستانه از زمان آغاز منازعات مسلحانه تا پایان آن، سازوکارهایی حمایتی (عام و خاص) برای زنان، لحاظ

می‌کند که بهترین منفعت زنان را باید در کاستن از تسلیحات
کوچک و بزرگ جست‌وجو کرد.

دکتر سید باقر میرعباسی

دانشیار دانشگاه تهران

مقدمه

زنان و کودکان از محروم‌ترین گروه‌های انسانی هستند که همیشه در جنگ، بحران‌های سیاسی و بلایای طبیعی اولین تیر به سمت آنان نشانه می‌رود، به طوری که در بیشتر موارد زنان و کودکان آواره و پناهنده در معرض انواع وضعیت‌های بحرانی قرار می‌گیرند و مجبور می‌شوند شهر و دیار خود را ترک کنند. در این راستا جامعه انسانی خود را موظف می‌داند شرایط قومی، نژادی و ملی را کنار گذاشته و تنها با در نظر گرفتن اشتراک در وجوه انسانی و تعلقات بشری به اینگونه افراد کمک کند و جنگ یکی از بلایایی است که اصلی‌ترین قربانیان آن در طی تاریخ زنان و کودکان هستند. آن‌ها کسانی هستند که در جنگ‌ها کشته می‌شوند، مورد آزار و اذیت قرار می‌گیرند، خانه و خانواده خود را از دست می‌دهند و با فقدان آموزش و بهداشت با مشکلات عمیق روحی مواجه می‌گردند زنان و کودکان به عنوان بخشی از جامعه که به بیشترین حمایت در